

Sygn. akt VU 830/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant st. sekr. sądowy Ilona Królikiewicz

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2018 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie sprawy z wniosku A. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o emeryturę

na skutek odwołania A. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 31 maja 2017 r. sygn. (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje A. B. prawo do emerytury poczynając od dnia (...) roku.

Sygn. akt V U 830/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 maja 2017 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił wnioskodawczyni A. B. prawa do emerytury. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wnioskodawczyni udowodniła staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 14 lat, 8 miesięcy i 7 dni, zamiast wymaganych 15 lat.

W odwołaniu z dnia 29 czerwca 2017 roku A. B. wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do emerytury poprzez zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów pobierana zasiłków macierzyńskich z tytułu urodzenia dzieci, to jest okresów:

- od dnia 25 marca 1983 roku do dnia 14 lipca 1983 roku,
- od dnia 21 września 1985 roku do dnia 21 stycznia 1986 roku,
- od dnia 7 listopada 1989 roku do dnia 12 marca 1990 roku,

łącznie 11 miesięcy i 26 dni.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. ZUS wskazał, że pracodawca nie potwierdził wykonywania pracy przez wnioskodawczynię w szczególnych warunkach z uwzględnieniem okresów pobierania zasiłków macierzyńskich.

Na rozprawie w dniu ubezpieczona nadmieniła, że z urlopu macierzyńskiego korzystała także w okresie od dnia 3 lipca 1993 roku do dnia 5 listopada 1993 roku, a przed każdym z okresów pobierania zasiłku macierzyńskiego była delegowana do Oddziału Pracy (...).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. B., urodzona w dniu (...), złożyła w dniu (...) roku wniosek o przyznanie prawa do emerytury. We wniosku wskazała, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-4 akt emerytalnych)

Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawczyni udowodniła staż pracy wynoszący 20 lat, 3 miesiące i 25 dni, w tym 18 lat, 8 miesięcy i 10 dni okresów składkowych oraz 1 rok, 7 miesięcy i 15 dni okresów nieskładkowych. Do stażu pracy ubezpieczonej ZUS zaliczył okresy w łącznym wymiarze 14 lat, 8 miesięcy i 7 dni, na który składają się następujące okresy zatrudnienia:

- od dnia 1 lipca 1980 roku do dnia 30 listopada 1981 roku w Zakładach (...) S.A. w T. - prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych na stanowisku tkaczki,

- w (...) S.A. w O. – prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych, to jest:

- od dnia 14 grudnia 1981 roku do dnia 23 listopada 1982 roku, od dnia 3 grudnia 1984 roku do dnia 24 czerwca 1985 roku, od dnia 5 lutego 1986 roku do dnia 8 października 1989 roku, od dnia 19 marca 1990 roku do dnia 30 września 1991 roku na stanowisku tkaczki,
- od dnia 31 października 1991 roku do dnia 30 czerwca 1993 roku na stanowisku pomocnicy w oddziale produkcyjnym (z wyłączeniem zasiłków chorobowych: od dnia 20 stycznia 1992 roku do dnia 31 stycznia 1992 roku, od dnia 10 lutego 1992 roku do dnia 28 lutego 1992 roku, od dnia 25 stycznia 1993 roku do dnia 29 stycznia 1993 roku oraz od dnia 15 czerwca 1993 roku do dnia 30 czerwca 1993 roku),
- od dnia 6 listopada 1993 roku do dnia 10 września 1995 roku na stanowisku tkaczki (z wyłączeniem zasiłków chorobowych od dnia 21 czerwca 1994 roku do dnia 24 czerwca 1994 roku, od dnia 20 lutego 1995 roku do dnia 25 lutego 1995 roku, od dnia 17 lipca 1995 roku do dnia 29 lipca 1995 roku oraz od dnia 31 lipca 1995 roku do dnia 4 sierpnia 1995 roku),
- od dnia 11 września 1995 roku do dnia 10 grudnia 1995 roku na stanowisku pomocnicy w oddziale produkcyjnym,
- od dnia 11 grudnia 1995 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku na stanowisku tkaczki (z wyłączeniem zasiłków chorobowych: od dnia 2 kwietnia 1997 roku do dnia 4 kwietnia 1997 roku, od dnia 21 stycznia 1998 roku do dnia 23 stycznia 1998 roku, od dnia 11 maja 1998 roku do dnia 15 maja 1998 roku oraz od dnia 11 sierpnia 1998 roku do dnia 21 sierpnia 1998 roku).

Jednocześnie organ rentowy wyłączył z okresu zatrudnienia wnioskodawczyni w warunkach szczególnych okresy pobierania zasiłku macierzyńskiego:

- od dnia 25 marca 1983 roku do dnia 14 lipca 1983 roku,
- od dnia 21 września 1985 roku do dnia 24 stycznia 1986 roku,
- od dnia 7 listopada 1989 roku do dnia 12 marca 1990 roku.

(dowód: decyzja z dnia 31 maja 2017 roku, k. 13 akt emerytalnych, odpowiedź na odwołanie, k. 22 – 23 akt sprawy)

W okresie od dnia 14 grudnia 1981 roku do nadal A. B. jest zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) S.A. z siedzibą w O..

W wystawionym świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach pracodawca ubezpieczonej zaświadczył, że w okresach:

- od dnia 14 grudnia 1981 roku do dnia 23 listopada 1982 roku,
- od dnia 3 grudnia 1984 roku do dnia 24 czerwca 1986 roku,
- od dnia 5 lutego 1986 roku do dnia 8 października 1989 roku,
- od dnia 19 marca 1990 roku do dnia 30 września 1991 roku,
- od dnia 31 października 1991 roku do dnia 30 czerwca 1993 roku,
- od dnia 6 listopada 1993 roku do dnia 31 grudnia 2008 roku

stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała ona prace przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych na stanowisku tkacza wymienionym w Wykazie A, Dział VII, poz. 4, pkt 7 oraz na stanowisku pomocnika w oddziale produkcyjnym wymienionym w Wykazie A, Dział VII poz. 4 pkt 46 Wykazu stanowiącego Załącznik nr 1 do zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 7 z dnia 7 lipca 1987 roku.

(dowód: świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 16 maja 2017 roku)

Wnioskodawczyni pobierała zasiłek macierzyński w następujących okresach:

- od dnia 25 marca 1983 roku do dnia 14 lipca 1983 roku,
- od dnia 21 września 1985 roku do dnia 24 stycznia 1986 roku,
- od dnia 7 listopada 1989 roku do dnia 12 marca 1990 roku,
- od dnia 3 lipca 1993 roku do dnia 5 listopada 1993 roku.

(dowód: wykaz okresów zasiłków macierzyńskich, k. 12, karta zasiłkowa, k. 14 - 18 akt sprawy)

Ze względu na ciężą A. B. była delegowana ze stanowiska tkaczki w Wydziale (...) na stanowisko szwaczki w Oddziale Pracy (...) w następujących okresach:

- od dnia 24 listopada 1982 roku do dnia 2 sierpnia 1983 roku,
- od dnia 25 czerwca 1985 roku do dnia 4 lutego 1986 roku,
- od dnia 9 października 1989 roku do dnia 18 marca 1990 roku,
- od dnia 1 lipca 1993 roku do dnia 5 listopada 1993 roku.

(dowód: zaświadczenie z dnia 14 czerwca 2017 roku, k. 13 akt sprawy)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje

emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

W świetle powyższych regulacji żądanie wnioskodawczyni należało zatem rozpoznać w aspekcie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem.

Z treści § 4 tego rozporządzenia wynika, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w Wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ten „wymagany okres zatrudnienia” to okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia), natomiast pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tegoż aktu (§ 1 i § 2 rozporządzenia).

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawczyni posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było przedmiotem sporu, a jednocześnie nie budzi żadnych wątpliwości – wnioskodawczyni ma wymagany okres zatrudnienia, to jest 20 lat, i w dniu (...) ukończyła 60 lat.

Stało się tak dlatego, że organ rentowy nie zaliczył skarżącej do stażu pracy w szczególnych warunkach przypadających po dniu 14 listopada 1991 roku okresów pobierania zasiłku macierzyńskiego,

Podstawą prawną przyznania wnioskodawczyni prawa do emerytury jest art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury pod warunkiem spełnienia przesłanek do jej nabycia, za wyjątkiem wieku emerytalnego, w dniu 1 stycznia 1999 roku. Oznacza to, że do obliczenia stażu pracy w warunkach szczególnych stosuje się przepisy obowiązujące w dacie 1 stycznia 1999r., co wprost wynika z treści art. 184 ustęp 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W myśl bowiem tego przepisu ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura, jeżeli w dniu 1 stycznia 1999 roku osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet. O tym jakie okresy pracy zalicza się do pracy w szczególnych warunkach stanowi art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Brzmienie tego przepisu zmieniło się w dniu 1 lipca 2004 roku. Wówczas do art. 32 ustawy został dodany ustęp 1a, zgodnie z którym przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się:

- okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa,

- okresów, w których na mocy szczególnych przepisów pracownik został zwolniony ze świadczenia pracy, z wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego.

Zmiana brzmienia art. 32 ustawy z dnia 1 lipca 2004 r. nie dotyczy jednak sposobu obliczania stażu pracy osób ubiegających się o emeryturę na podstawie art. 184 ustawy. W stosunku bowiem do tych osób staż pracy w szczególnych warunkach ustala się na dzień 1 stycznia 1999 roku według przepisów dotychczasowych, a zatem w ich brzmieniu w dniu 1 stycznia 1999 roku. W tej dacie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie zawierał zapisu o nie uwzględnianiu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Z tych względów okresy niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego przypadające w trakcie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub charakterze, podlegają zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych ubezpieczonym ubiegającym się o emeryturę na podstawie art. 184 ustawy także, gdy przypadają one po dniu 14 listopada 1991 roku.

Wzajemny stosunek art. 184 i 32 ust 1 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS był wielokrotnie badany przez Sąd Najwyższy, który orzekł, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r. okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach określonego w art. 184 ustawy wyklucza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a ustawy. Sąd Najwyższy uznał, że sytuacja osób wymienionych w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS opisywana w doktrynie jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega właśnie na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe. Uwzględniając, że ochrona ekspektatywy może wynikać z jej istoty, lecz także zyskiwać wzmocnienie w prawie, Sąd Najwyższy stwierdził, że funkcję takiego wzmocnienia spełnił art. 184 ustawy wobec pozostających w toku stosunków nabywania prawa do emerytury z tytułu wykonywania zatrudnienia w warunkach szczególnych przed 1 stycznia 1999 roku.

W przepisie tym ustawodawca utrwalił sytuację osób, które w dniu wejścia w życie ustawy wypełniły warunki stażu szczególnego i ogólnego i zadeklarował ich przyszłe prawo do emerytury w wieku wcześniejszym; przez wydanie tego przepisu nastąpił stan związania, tj. zobowiązania się przez Państwo do powstrzymania się od jakiegokolwiek ingerencji w istniejące prawo tymczasowe. Wobec tego przewidziana w ustawie ekspektatywa prawa do emerytury nie mogła wygasnąć na skutek nowej regulacji ustalania stażu zatrudnienia. Gwarancji przyszłego prawa do emerytury złożonej wobec osób, o których mowa w art. 184 ustawy, ustawodawca nie mógł już naruszyć przez ustalenie innego sposobu wyliczenia ich stażu ubezpieczenia. Stąd ocena, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 roku określonego w art. 184 ustawy okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 r. Pogląd ten – zdaniem Sądu Najwyższego - wzmacnia treść art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, odsyłająca w zakresie warunków emerytalnych do przepisów dotychczasowych (obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1999 r.) (tak por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010r., II UK 313/09, OSNP 2011, nr 19-20 poz. 260, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011r., I UK 12/11, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012r., I UK 367/11).

Z powyższych wywodów jednoznacznie wynika, że zaliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach zalicza się okresy pobierania zasiłku macierzyńskiego. Z całą zaś mocą podkreślić w tym miejscu należy, że bezzasadnie organ rentowy nie zaliczył do stażu pracy ubezpieczonej okresów przypadających bezpośrednio przed i po okresach pobierania zasiłków macierzyńskich. Wówczas to skarżąca realizowała obowiązki na rzecz (...) S.A. z siedzibą w O. na stanowisku tkaczki w Oddziale Pracy (...).

Odsunięcie wnioskodawczyni od pracy w warunkach szczególnych było bowiem wymuszone ochroną praw kobiet w ciąży. Ustawodawca w art. 179 Kodeksu Pracy w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1975r. do 1 czerwca 1996r. nałożył mianowicie na zakład pracy obowiązek przeniesienia kobiety w ciąży zatrudnionej przy pracy wzbronionej kobietom w ciąży do innej pracy. Praca wykonywana przez wnioskodawczynię na dotychczasowym oddziale, co wynika z świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, była pracą w szczególnych warunkach, wobec tego wzbronioną dla kobiet w ciąży i skarżąca nie mogła jej wykonywać. Niemniej, przeniesienie wnioskodawczyni do

łżejszej, nie szkodliwej dla zdrowia pracy, nie było zależne od jej woli, a było wymuszone bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa. Skarżąca nie może tym samym ponosić negatywnych konsekwencji odsunięcia jej przez pracodawcę od pracy szkodliwej.

Z tych przyczyn wszystkie okresy pobierania przez wnioskodawczynię zasiłku macierzyńskiego powinny być zaliczone do stażu pracy ubezpieczonej w warunkach szczególnych. Wnioskodawczyni bowiem po wykorzystaniu zasiłku macierzyńskiego za każdym razem powracała do macierzystego zakładu pracy z dniem 16 kwietnia 1996r. i w dalszym ciągu wykonywała pracę w warunkach szczególnych polegające na realizowaniu obowiązków przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych (Dział VII poz. 4 Wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku).

Takie stanowisko odpowiada linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, zgodnie z którą przeniesienie kobiety w ciąży ze stanowiska pracy w warunkach szczególnych do łżejszej pracy, niebędącej pracą w szczególnych warunkach, nie powoduje wyłączenia ze stażu pracy w szczególnych warunkach następującego później okresu urlopu macierzyńskiego. Kobieta zatrudniona na stanowisku pracy zaliczanym do pracy w szczególnych warunkach, wzbронionej kobietom w ciąży, musi być przeniesiona do innej pracy na podstawie art. 179 k.p. Nie można jednak tracić z pola widzenia, że jeśli po skorzystaniu z uprawnień związanych z urodzeniem dziecka ubezpieczona wraca do pracy na stanowisko zaliczone w do pracy w szczególnych warunkach, powinna mieć zaliczone do okresu zatrudnienia w tych warunkach okresy pobierania zasiłku chorobowego oraz zasiłku macierzyńskiego związane z ciążą i macierzyństwem (wyrok z Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2014 roku I UK 51/14, tak też SN w wyroku z dnia 5 listopada 2012 roku, II UK 82/12 ONSP 2013 nr 19-20, poz. 230).

Doliczenie skarżącej do stażu pracy w szczególnych warunkach wskazanych wyżej okresów skutkuje tym że wnioskodawczyni spełnia przesłankę 15 – letniego stażu pracy w szczególnych warunkach.

Biorąc pod uwagę, iż wnioskodawczyni spełniła jednocześnie pozostałe wymagane przepisami rozporządzenia warunki, to jest ukończyła 55 lat, jej łączny okres zatrudnienia składkowy i nieskładkowy wyniósł ponad 20 lat, należy uznać, że wydana przez organ rentowy decyzja jest błędna, a żądanie wnioskodawczyni zasługuje na uwzględnienie.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477 14 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji, przyznając wnioskodawczyni prawo do emerytury z dniem złożenia wniosku, to jest od dnia (...) roku.